

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyní JUDr. Janou Kubenovou v právní věci žalobkyně **H. H.**, bytem, zastoupené Mgr. Darinou Šlampovou, advokátkou se sídlem Palackého 2312/54, 695 01 Hodonín, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 21.5.2014, č.j.

t a k t o :

- I. Žaloba **s e z a m í t á .**
- II. Žádnému z účastníků se nepřiznává náhrada nákladů řízení.
- III. Odměna právní zástupkyně žalobkyně Mgr. Dariny Šlampové, advokátky se sídlem Palackého 2312/54, 695 01 Hodonín, ve výši 6.759 Kč bude vyplacena do 30 dnů od právní moci rozsudku z účtu Krajského soudu v Brně.

O d ů v o d n ě n í :

Ve včas podané žalobě žalobkyně napadala rozhodnutí vydané žalovanou dne 21.5.2014 pod č.j., kdy žalovaná rozhodla tak, že zamítla námitky žalobkyně a potvrdila rozhodnutí ČSSZ č.j. R-14.4.2014-452/280209442/2632-84513 ze dne 14.4.2014.

V žalobě žalobkyně uvedla, že žalobkyni bylo uloženo ČSSZ vrátit přeplatek na starobním důchodu jejího otce J. B., narozeného, zemřelého dne Jednalo se o přeplatek na důchodu ve výši 12.013 Kč, a to do 8 dnů od právní moci rozhodnutí. Proti tomuto rozhodnutí žalobkyně podala námitky, které byly rozhodnutím žalované z 21.5.2014 pod č.j. zamítnuty. Sdělila, že s otcem žila do jeho smrti v jedné domácnosti. Část důchodu použila na úhradu nájemného bytu, ve kterém její otec žil. Byla otcem pověřena, aby řádně a včas každý měsíc hradila nájem z tohoto důchodu, neboť otec nebyl zdravotně způsobilý chodit si peníze vybírat do bankomatů. Bez jakýchkoliv postranních úmyslů toto učinila i po otcově smrti bez vědomí, že je nutné příšlý důchod vrátit jako přeplatek.

Otci byl důchod vyplácen každého 22. dne v měsíci. Na bankovní účet přišel dne 21.1.2014 starobní důchod ve výši 12.013 Kč. Jelikož žalobkyně nájem a ostatní náhrady za byt musela zaplatit, tak jako vždy tak učinila z otcova důchodu. Otec v bytě žil, užíval ho až do své smrti. Žádala tedy soud, aby při rozhodování vzal v úvahu, že se o otce starala a peníze použila na nájem, nijak je nezneužila, pouze učinila to, co dělala každý měsíc, když otec žil. Na základě uvedeného navrhovala, aby soud rozhodl tak, že žalobkyně nemusí ČSSZ vracet přeplatek na starobním důchodu zemřelého otce ve výši 12.013 Kč.

V písemném vyjádření k žalobě žalovaná uvedla, že ze správního spisu zjistila, že pan J. B., rodné číslo, posledně bytem jako žalobkyně, zemřel dne Jeho starobní důchod ČSSZ vyplácena na účet vedený u, splatnost důchodu byla každého 22. dne v měsíci. Důchod splatný k 22.1.2014 ve výši 12.013 Kč byl na účet již zemřelého otce žalobkyně připsán automatizovaně dne 21.1.2014. Dávky důchodového pojištění se vyplácí dopředu v pravidelných měsíčních lhůtách určených plátcem dávky, jak stanoví ust. § 116 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., v platném znění. Nárok na důchod zaniká smrtí důchodce - poživatele dávky. Pokud byl důchod zemřelého vyplácen každého 22. dne v měsíci na měsíc dopředu, pak vzhledem k datu úmrtí důchodce 11.1.2014 a splatnosti jeho důchodu 22. náležela poslední splátka důchodu za 12/2013, takže důchod nenáležel k výplatě od 22.1.2014. ČSSZ po obdržení úmrtního listu vystaveného až dne 27.1.2014 stornovala výplatu důchodu za únor 2014 a požádala banku o vrácení neoprávněně poukázaného lednového důchodu na účet oprávněného po jeho smrti. Banka sdělila, že je účet v debetu a nelze požadovanou částku vrátit. ČSSZ proto eviduje po úmrtí důchodce pohledávku v částce 12.013 Kč. K dalšímu požadavku ČSSZ banka sdělila, že k účtu není veden žádný další disponent s účtem. Dále při zjišťování okruhu osob společně žijících se zemřelým ve společné domácnosti bylo ověřeno, že se zemřelým J. B. žila ve společné domácnosti jeho jediná dcera - žalobkyně. Rodiče zemřelého již nežijí. Doklady jsou založeny ve správním spise.

ČSSZ za použití ust. § 64 odst. 5 zákona o důchodovém pojištění vydala dne 14.4.2014 rozhodnutí, jímž uložila žalobkyni vrátit částku 12.013 Kč odpovídající nevrácenému starobnímu důchodu otce za leden 2014. S rozhodnutím žalobkyně nesouhlasila a podala proti němu námitky, v nichž uvedla, že nájem platila vždy z pověření otce, a proto i lednový důchod použila na úhradu nájmu bytu, v němž otec s ní žil. K námitkám připojila 3

kusy složenek o úhradě elektrické energie. Rozhodnutím ČSSZ ze dne 21.5.2014 žalovaná námítkám žalobkyně nevyhověla a plně potvrdila prvoinstanční rozhodnutí. V odůvodnění poukázala na zákonné ust. § 64 odst. 5 zákona o důchodovém pojištění ukládající povinnost k úhradě přeplatku na důchodu po smrti též dítěti zemřelého společně žijícím v domácnosti se zemřelým rodičem a tedy objektivní odpovědnost, tzn., že má ČSSZ nárok na vrácení vždy bez ohledu na to, zda dlužník vznik přeplatku zavinil či nikoliv, popř. zda použil finanční prostředky k úhradě společných poplatků za nájem, služby nebo za pohřeb.

Podle ust. § 64 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., v platném znění je příjemcem důchodu oprávněný nebo jeho zákonný zástupce nebo opatrovník, anebo zvláštní příjemce. Kdo je zvláštní příjemce, stanoví zvláštní zákon. Důchody se vyplácejí v hotovosti. Na základě žádosti příjemce důchodu se důchod poukazuje na účet příjemce u banky v ČR nebo pobočky zahraniční banky nebo spořitelního a úvěrního družstva v ČR; je-li příjemcem důchodu oprávněný, poukazuje se důchod na účet jeho manžela (manželky) u banky v ČR, pokud o to oprávněný plátců důchodu požádá na předepsaném tiskopise a má-li v době, kdy o tento způsob výplaty požádá, právo disponovat s peněžními prostředky na takovém účtu. Podmínkou výplaty důchodu oprávněnému na účet jeho manžela (manželky) je souhlas manžela (manželky) s tímto způsobem výplaty; zemřel-li oprávněný, je manžel (manželka) povinen vrátit plátců důchodu splátky důchodu oprávněného připsaného na takový účet po dni, za který náležela poslední výplata důchodu zemřelého oprávněného.

Podle ust. § 64 odst. 5 zákona o důchodovém pojištění, má-li právo disponovat s peněžními prostředky na účtu oprávněného jiná osoba než oprávněný, je tato jiná osoba povinna vrátit plátců důchodu splátky důchodu oprávněného, které byly připsány na takový účet po dni, za který náležela poslední výplata důchodu zemřelého oprávněného. Není-li takové osoby, jsou povinni plátců důchodu vrátit tyto splátky důchodu postupně manžel (manželka), pokud mu (jí) po zemřelém oprávněném vznikl nárok na vdovecký (vdovský) důchod, a dále děti a rodiče, jestliže žili s oprávněným v době jeho smrti v domácnosti; nelze-li takto vrátit tyto splátky důchodu, považují se tyto splátky důchodu za dluh oprávněného, který se vypořádá v rámci dědictví.

S účinností od 1.1.2012 se povinnost vrátit neprávem vyplacené splátky důchodu rozšířila i o situace, kdy byl důchod vyplácen na účet zemřelého. Pokud k tomuto účtu měla dispoziční právo kromě zemřelého další osoba (není rozhodující, zda jde o druhého z manželů či o jinou osobu), je tato osoba povinna vrátit splátky důchodu připsané na účet zemřelého po dni, za který náležela poslední výplata důchodu (jde tedy o stejné podmínky, za nichž je povinen vrátit splátky důchodu druhý z manželů v případech, kdy na jeho účet byla prováděna výplata důchodu zemřelého manžela). Pokud měl dispoziční právo k účtu pouze důchodce, jsou povinni vrátit tyto splátky postupně manžel (manželka), pokud mu (jí) po zemřelém oprávněném vznikl nárok na vdovecký (vdovský) důchod, a dále děti a rodiče, jestliže žili s oprávněným v době jeho smrti v domácnosti. Na rozdíl od manžela (manželky) u dětí není rozhodující, zda jim vznikl nárok na sirotčí důchod, ale pouze to, zda žily s oprávněným v době jeho smrti v domácnosti. Jestliže vrácení splátek důchodu tímto způsobem není možné, považují se tyto splátky za dluh oprávněného, který se vypořádá v rámci dědictví.

ČSSZ poukázala na skutečnost, že po úmrtí důchodce většinou vždy dochází k přeplacení důchodů vyplacených na účet. Jsou-li důchody jako jediná dávka vypláceny dopředu, a nedošlo-li již dříve ke změně výše citovaného ustanovení z důvodu zachování sociálních jistot důchodců, je zřejmé, že ČSSZ je ve většině případů poškozena při úmrtí důchodce přeplacením důchodu nejméně o jednu splátku, neboť nelze výplatu včas zastavit, což vždy závisí na mnoha okolnostech (datum úmrtí, splatnost důchodu, den nahlášení úmrtí důchodce, úmrtí v cizině, apod.). Aby nedocházelo k nehospodárnému nakládání s finančními prostředky státu, když byla právní odpovědnost na vrácení neoprávněně vyplaceného důchodu dlouhodobě původně uzákoněna jen při výplatě důchodu na účet manžela, byla provedena rozsáhlá a zásadní novela ust. § 64 zákona č. 155/1995 Sb., jíž byl rozšířen okruh osob zodpovídajících za vznik přeplatku na důchodu po úmrtí důchodce při výplatě důchodu na účet o disponenty, manžela či manželku se vznikem nároku na pozůstalostní důchod, dále děti či rodiče žijící v jedné domácnosti, a není-li těchto osob, lze pohledávku uplatnit jako dluh oprávněného v dědictví. Těmto osobám lze od ledna 2012 uložit přímo povinnost úhrady již formou správního rozhodnutí, aniž by se zkoumalo zavinění, výběry z účtu, zda se tato osoba obohatila, získala finanční prostředky apod. Z provedené novelizace je zjevný státní zájem na téměř stoprocentní návratnosti vyplacených důchodů na účet již zemřelého důchodce, když celkově ročně jde o nezanedbatelnou částku.

Zemřelý byl vdovec, k účtu není veden disponent, takže není jiná osoba předvídaná zákonem, vůči níž by bylo možné vydat správní rozhodnutí o přeplatku. Žalobkyně rovněž plně uznala, že sama prováděla výběry, ačkoliv nebyla disponentka. Podle výpisů z centrální evidence obyvatel žila žalobkyně se zemřelým otcem v jedné domácnosti na stejné adrese. Tutu skutečnost žalobkyně rovněž nepopírá, proto ČSSZ nijak nepochybila, pokud postupovala dle platného zákonného ust. § 64 odst. 5 zdp a vyčíslila a předepsala neoprávněně připsaný důchod na účet již zemřelého otce k úhradě dceři žijící s ním v jedné domácnosti, tedy žalobkyni. Této povinnosti se nelze zprostit a nelze tak přihlídnout ani výjimečně k důvodům, které žalobkyně uvádí. Jedná se o finanční prostředky státu, které má žalobkyně povinnost ČSSZ vrátit. Nelze povinnost úhrady přeplatku prominout, jinak by se ČSSZ sama vystavila porušování a nedodržování platných právních předpisů. Výše uvedené ustanovení nepřipouští žádné výjimky, jde o objektivní povinnost.

ČSSZ vzhledem ke shora uvedenému trvá na napadeném rozhodnutí jako správném a v souladu se zákonem. Navrhovala, aby soud žalobu jako nedůvodnou zamítl.

Z dávkového spisu vedeného žalovanou byly zjištěny tyto skutečnosti. Otec žalobkyně J. B., který žil ve společné domácnosti s žalobkyní, když z evidence obyvatel bylo zjištěno, že byli hlášeni na stejné adrese, zemřel dne 11.1.2014. Dále bylo zjištěno, že výplatním dnem dávky důchodového pojištění byl vždy 22. den v měsíci. ČSSZ na účet žalobce vedený u České spořitelny a.s. zaslala důchodovou dávku ve výši 12.013 Kč dne 21.1.2014. Téhož dne bylo vybráno z uvedeného účtu prostřednictvím bankomatu 8.000 Kč a následně téhož dne rovněž prostřednictvím bankomatu 3.400 Kč.

Z výpisu ze sporožirového účtu znějící na jméno J. B. bylo zjištěno, že k tomuto účtu neměla dispoziční právo žádná jiná osoba a dále ze zprávy z České spořitelny a.s. z 21.3.2014 pak vyplynulo, že konečný zůstatek na účtu ke dni 28.2.2014 byl mínus 5.134,12 Kč.

14.4.2014 pod č.j. R-14.4.2014-452/280209442/2632 vydala ČSSZ rozhodnutí, kdy uložila žalobkyni povinnost vrátit ČSSZ přeplatek v částce 12.013 Kč dle § 64 odst. 5 zákona č. 155/1995 Sb., který vznikl za leden 2014 na starobním důchodu, a to do 8 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Proti uvedenému rozhodnutí podala žalobkyně námitky, jejichž obsah byl shodný s žalobními námitkami.

21.5.2014 ČSSZ rozhodla tak, že námitky žalobkyně se zamítají a rozhodnutí ČSSZ ze dne 14.4.2014 se potvrzuje.

Podle § 64 odst. 5 zákona o důchodovém pojištění má-li právo disponovat s peněžními prostředky na účtu oprávněného jiná osoba než oprávněný, je tato jiná osoba povinna vrátit plátcí důchodu splátky důchodu oprávněného, které byly připsány na takový účet po dni, za který náležela poslední výplata důchodu zemřelého oprávněného. Není-li takové osoby, jsou povinny plátcí důchodu vrátit tyto splátky důchodu postupně manžel (manželka), pokud mu (jí) po zemřelém oprávněném vznikl nárok na vdovecký (vdovský) důchod a dále děti a rodiče, jestliže žili s oprávněným v době jeho smrti v domácnosti; nelze-li takto vrátit tyto splátky důchodu, považují se tyto splátky důchodu za dluh oprávněného, který se vypořádá v rámci dědictví.

Z provedených důkazů bylo zjištěno, že otec žalobkyně J. B. zemřel dne, výplatní termín jeho důchodu byl 22. každého měsíce a důchodová splátka na jeho účet přišla také až po jeho smrti, tj. 21.1.2014 a byla určena na období od 22.1.2014 do 21.2.2014. Pokud jde o žalobkyni, ta je dcerou zemřelého J. B., žila s ním ve společné domácnosti na adrese Žalobce byl vdovec a dle sdělení České spořitelny neměl nikdo, kromě něho, dispoziční právo s jeho účtem.

Právní posouzení věci soudem.

Žaloba není důvodná.

Pokud jde o žalobní námitky žalobkyně, tyto důvodné nejsou, neboť pro posouzení věci není podstatné, co z částky 12.013 Kč, která byla vybrána žalobkyní na zaplacení nájmu a poplatků spojených s bydlením, byla použita.

Dle § 64 odst. 5 zákona č. 155/1995 Sb., je to skutečně žalobkyně, jako dcera zemřelého J. B., která s ním žila v jedné domácnosti, která má povinnost vrátit přeplatek na důchodu J. B. ve výši 12.013 Kč ČSSZ. Navíc žalobkyně ani nepopírá, že uvedené finanční prostředky po smrti J. B. vybrala ona a peníze použila na zaplacení nákladů spojených s bydlením.

Soud proto žalobu jako nedůvodnou dle § 78 odst. 7 soudního řádu správního (dále jen „s.ř.s.“) zamítl.

Pokud jde o náklady řízení, žalobkyně ve věci neměla úspěch, žalovaná nemá právo na náhradu nákladů řízení, proto o nákladech řízení bylo rozhodnuto, jak uvedeno ve výroku rozsudku (§ 60 odst. 1, 2 s.ř.s.).

Žalobkyni byla k ochraně jejích práv ustanovena právní zástupkyně, advokátka Mgr. Darina Šlampová a v takovém případě dle § 35 odst. 8 s.ř.s. odměnu a hotové výdaje advokátovi platí stát. Pokud jde o Mgr. Darinu Šlampovou, jedná se o úkony právní pomoci: příprava a převzetí věci, studium soudního a správního spisu a účast u soudního jednání dne 11.3.2015, tedy o tři úkony právní služby po 1.000 Kč, 3x režijní paušál po 300 Kč, tj. 3.900 Kč, vše zvýšeno o 21% DPH, neboť zástupkyně žalobkyně doložila doklad o tom, že je plátcem DPH, tedy jde o částku 4.719 Kč a dále cestovní výdaje – cestovné Hodonín-Brno a zpět, celkem 2x (jednou studium spisu v Brně a jednou účast u soudního jednání), a to 1.020 Kč x 2, to je 2.040 Kč. Celkem se jedná o částku 6.759 Kč.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno, ve dvojím vyhotovení. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Brně dne 11. března 2015

JUDr. Jana Kubenová, v.r.
samosoudkyně